

Салык төлөө – бул карыз эмес, парз

3-БЕТТЕ

Жапарбек ОРМОНОВ:
“Чолпон-Атада 3 миң жаран жер үчүн кезекте турат”

5-БЕТТЕ

Канатбек АБДРАХМАТОВ:
“Академиянын кадыр-баркын арттыруу – башкы милдетим...”

8-9-БЕТТЕРДЕ

№9 (3458)

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик расмий гезити

ЭРКИН-ТОО

Шейшемби,
2023-жылдын
7-февралы

www.erkyn-too.kg

Эдил БАЙСАЛОВ:

"Саламаттыкты сактоо тутумуна мамлекет жетекчилиги ыраазы эмес"

Кечээ Министрлер Кабинетинин Төрагасынын орун басары Эдил Байсалов Саламаттык сактоо министрлигинин коллегиялык жыйынына катышты.

Жогорку Кеңештин депутаттары жана саламаттык сактоо уюмдарынын жетекчилери катышкан жыйында саламаттыкты сактоо

уюмдарынын 2022-жылдагы ишинин жыйынтыгы жана үстүбүздөгү жылга карата пландары каралып, ведомствонун ишмердүүлүгүнө канааттандырарлык эмес деп баа берилди.

«Саламаттык сактоо министрлигинин ишин канааттандырарлык эмес деп баалоону сунуштайм. Бүгүнкү күндө саламаттыкты сактоо тутумунун ишине

мамлекет жетекчилиги да, жарандар да ыраазы эмес. Бул тармакта көйгөйлөр жана кемчиликтер жетиштүү. Келерки жылы 600 млрд сомдон ашык консолидацияланган бюджет боюнча план белгиленген, каражаттын басымдуу бөлүгү саламаттыкты сактоого багытталат. Жакынкы 2 жылда бул тармакта абал кескин өзгөрөт» деди Эдил Байсалов.

УУРУНУ КАРМА ДЕП УУРУ АЙГАЙ САЛГАНДА

УКМК “Коррупцияга каршы элдик кыймыл” коомдук бирикмесинин К.А.С. аттуу директорун ири өлчөмдө пара алып жаткан жеринен кылтакка илишкенин маалымдады. Атайын кызматтан билдиргендей, 62 жаштагы К.А.С. Кылмыш-жаза кодексинин 208-беренеси (“опузалап талап кылуу”) боюнча кармалган. Атайын кызматтын маалыматында ал Кичи-Кемин айыл аймагынын башчысынан текшерүүнү токтотуу үчүн акча талап кылгандыгы аныкталды.

Буга чейин аталган коомдук бирикменин макамынан пайдаланып, укук коргоо органдарында тааныштары бар экендигин айтып, мамлекеттик мекемелерден жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынан бюджеттик каражаттардын чыгымдалышы жөнүндө маалыматтарды сурап турган. Талаптарын аткаруудан баш тарткандарды текшертем деп коркутуп, прокуратурага жана Эсеп палатасына арыз менен кайрылып, системалуу түрдө акча талап кылып

жүргөн. Мындан тышкары, подрядчыларга кызматташууну сунуштап, тендерлерди оң чечимге чечип берүүсүн убада кылып, ал үчүн жарыяланган тендердин суммасынан 10 пайызын сураган. Анын сунушунан баш тарткан уюмдарды текшертем деп коркуткан. Шектүүнүн бул аракеттери мамлекеттик жана муниципалдык мекемелердин, жеке уюмдардын жетекчилеринин нааразычылыгын жараткан” деп айтылат УКМКнын маалыматында.

Текебаев Кытайдын элчиси менен жолугушту

Кечээ Кытай Эл Республикасынын Кыргызстандагы атайын жана ыйгарым укуктуу элчиси Ду Дэвэнь менен Транспорт жана коммуникациялар министри Тилек Текебаев эки тараптуу жолугушуу өткөрүштү. Жолугушуунун жүрүшүндө жол-транспорттук тармагын эки тараптуу өнүктүрүү боюнча жемиштүү диалог болуп, Кытай–Кыргызстан–Өзбекстан эл аралык темир жолунун курулушу тууралуу сүйлөшүү болгонунан кабардар болдук. Аталган темир жолду куруу долбоору Кыргызстандын эле эмес, бүтүндөй Борбор Азия чөлкөмүнүн экономикасын өнүктүрүүдө артыкчылыктуу долбоорлордун бири. Жолугушууда эки өлкөнүн ортосундагы сооданы жогорулатуу максатында Кытай Эл Республикасына каттаган эл аралык жүк ташуучу унаалардын айдоочуларына виза берүү шартын карап чыгуу талкууланган. Учурда Кыргызстандын 1500дөй айдоочусу визага муктаж.

Геннадий Базаров акка моюн сунду

Кыргыз Республикасынын эл артисти, таланттуу режиссёр, кыргыз кино өнөрүнүн корифеи Геннадий Базаров тууралуу “жагымсыз коңгуроо” 6-февралдын таңында Ала-Тоо ичине кагылып, учурда кыргыз эли залкарын жоктоп, аза күтүүдө. 81 жаштын суусун ичип жаткан кино корифейин акыркы сапарга узатуу зыйнаты бүгүн саат 10.00дө Абдылас Малдыбаев атындагы Кыргыз улуттук академиялык опера жана балет театрында өтөт. Андан соң маркумдун сөөгү “Ала-Арча” көрүстөнүнө коюлат.

Түркияда бир күндө үч ирет катуу жер титиреди

Түркиядагы 6-февралдын таңында башталган zilzala кечке дейре 3 ирет катталып, уккан жандын үшүн алууда. Алгач 04:17де Түркиянын түштүк чыгышындагы жети аймакта күчү 7,4 баллга жеткен катуу жер титирөө катталган. Андан кийин борбордук бөлүгүндө күчү 7,7 баллга жеткен жер силкинүү болуп, кайрадан 5,8 баллдык zilzala катталды. Каза тапкандардын саны улам өсүүдө. Соңку маалыматтар боюнча каза болгондор 1500дөн ашып, жабыркагандар 5000ден өткөнү кабарланды. Эң өкүнүчтүүсү каза болгондор менен жабыркагандардын саны саат сайын өсүүдө.

"ЭРКИН-ТОО"

гезитине жазылууну эстен чыгарбаңыз!

2023-жылдын 4 айына жазылуу баасы:

Гезитке жазылуу баасы почта кызматын кошкондо 4 айга:

которуу жолу менен – 915 сом 68 тыйын;
накталай төлөө жолу менен – 932 сом.

Жазылуу бардык почта түйүндөрүндө жүргүзүлүп жатат.

ИШ-ЖУМА

Спортчуну колдоп-сүйөп, таягандар

Президент Садыр Жапаров дене тарбия жана спорт өкүлдөрүн Кыргыз Республикасынын мамлекеттик сыйлыктары менен сыйлоо жөнүндө бир катар чечимдерге кол койду. Президенттин атынан сыйлыктарды Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров тапшырды.

Бир катар спорт тармагынын өкүлдөрү 5-февралда дене тарбияны жана спортту өнүктүрүүгө кошкон зор салымы, спорттогу алдыңкы жетишкендиктери жана республиканын квалификациялуу спортчуларын даярдоого салым кошкону үчүн мамлекеттик сыйлыктарга татыктуу болушту.

Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров:

“Бишкек илимдин, билимдин жана каржынын борбору болуп калышы керек”

Министрлер Кабинетинин Төрагасы, Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын Жетекчиси Акылбек Жапаров Бишкек мэриясынын жыл жыйынтыгы жана 2023-жылга пландары боюнча кеңейтилген коллегиялык жыйынына катышты.

“Бишкек шаары жакынкы келечекте жарандарыбыз өнүгүүгө багыт алып, бакубатчылыкта жана коопсуздукта жашай турган илимдин, билимдин жана каржынын борбору болуп калышы керек» деди Акылбек Жапаров жыйында сүйлөгөн сөзүндө. Ал өлкөбүздүн борбору

– өлкөнүн өнүгүүсүнүн маанилүү индикатору экенин белгилеп, борбор шаарыбыздын көйгөйлөрүн чечүүгө колдоо көрсөтүлөөрүн айтты.

Министрлер Кабинетинин Төрагасы план боюнча шаарыбызда быйылкы жылы эле 1500дөн ашык экологиялык жактан таза автобустар жүрүшү керек деп белгиледи. “Ошондой эле таксилер үчүн газ менен жүрүүчү унааларды сатып алуу идеясын колдоого даярбыз. ЖЭБди Бишкек шаарынын мэриясына этап-этабы менен өткөрүү боюнча иштер жүрүп жатат. Жаңы конуштарды газдаштыруу боюнча активдүү иштер башталат. Борбордо унаа токтоочу

жайларга көңүл буруу жана бул курулушка тиешелүү уруксат документтерин алуу үчүн милдеттүү шарт болушу керек. Эң негизгиси борбор калаанын тургундары жана меймандары үчүн ыңгайлуу шарттарды түзүү зарыл» деди Акылбек Жапаров.

Шаардагы тазалыкты камсыздоо маселесине өзгөчө басым жасап, “бул муниципалитеттин ишиндеги негизги багыттардын бири” деп баса белгиледи. “Биз жаңы конуштарды борбордун толук кандуу бөлүгү катары кабыл алып, ал жердеги шарттар шаардын борборундагыдай деңгээлде болушу керек” деп белгиледи Министрлер Кабинетинин башчысы.

Түрк туугандарда чоң кайгы

Түркия Республикасында болгон катуу жер титирөө көптөгөн адамдардын өмүрүн алып, ири кыйроолорду алып келди. Буга байланыштуу Президент Садыр Жапаров Түркиянын Президентти Режеп Тайып Эрдоганга көңүл айтты. «2023-жылдын 6-февралында Түркияда болгон жер титирөөнүн кесепетинен адамдар каза болду деген суук кабарды терең кайгыруу менен кабыл алдым. Жалпы Кыргызстан элинин жана жеке өзүмдүн атымдан каза болгондордун үй-бүлөлөрүнө жана жакындарына көңүл айтып, аза кайгысын тең бөлүшөм жана жабыр тарткандардын тез арада сакайып кетишин каалайм» деп айтылат мамлекет башчысынын көңүл айтуу телеграммасында.

Ушундай эле көңүл айтуу телеграммасын Жогорку Кеңештин Төрагасы Нурланбек Шакиев Түркия Республикасынын Улуу Улуттук жыйынынын Төрагасы Мустафа Шентопко жолдоду.

ДЕПУТАТТАР СЫЙЛАНЫШТЫ

Жогорку Кеңештин Төрагасы Нурланбек Шакиев бир катар депутаттарга Көз карандысыз мамлекеттер шериктештигине мүчө өлкөлөрдүн Парламенттер аралык ассамблеясынын, Жамааттык коопсуздук келишим уюмунун Парламенттик ассамблеясынын жана Жогорку Кеңештин сыйлыктарын тапшырды.

Сыйлыктарга Медербек Алиев, Акылбек Түмөнбаев, Улукбек Ормонов, Балбак Түлөбаев, Султанбай Айжигитов, Жалолдин Нурбаев, Бактыбек Сыдыков, Эльмурза Сатыбалдиев, Марлен Маматалиев, Улан Бакасов жана башкалар татыктуу болушту.

САНАРИПТИК ЭГЕМЕНДҮҮЛҮК ДЕГЕН ДА МАСЕЛЕ БАР

Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров 3-февралда Алматы шаарында “Атакент” Казакстан бизнес-кызматташтык борбору” акционердик коомунун имаратында өткөн “Digital Almaty 2023: жаңы реалдуулукта санариптик өнөктөштүк” форумуна катышты.

Акылбек Жапаров форумда катышуучулардын көңүлүн жаңы технологиялардын жана технологиялык тенденциялардын ичинен өзгөчө жасалма интеллект жана криптовалюта маселесине бурду. “10 жыл мурун фантазия болгон нерсе бүгүн чындыкка айланды. Менин бүгүнкү сөзүмдүн бир бөлүгү ушул жасалма интеллекттин жардамы менен жазылган. Технологиялык өнүгүү темпи бул өзгөрүүлөргө тиешелүү мамлекеттик саясат менен жооп берүү мүмкүнчүлүгүбүздөн ашып баратат. Элис же Сиринин үн жардамчылары кыргызча же казакча сүйлөбөйт деп кооптонуп жатам. Санариптик дүйнөгө кирбеген тилдер – жазууга кирбеген тилдердин

тагдырына туш болорун баарыбыз түшүнөбүз” деди Акылбек Жапаров. Жаңы технологиялар бир орунда турбайт, ошол себептүү биз артта калбашыбыз керек. Бүгүнкү күндө санариптик эгемендүүлүк маселеси күн тартибинде турганын, санариптик эгемендүүлүктү камсыз кылуу ХХI кылымда мамлекеттин эгемендүүлүгүнүн негизги белгиси болуп калышы мүмкүн экенин билдирди.

Акылбек Жапаровдун пикиринде стейблкоин криптовалютасы биздин аймактын экономикалык мамилелеринде ишенимдүү позицияны ээлейт. “Балким, биз валюталарыбызга байланган аймактык стейблкоинди өнүктүрүү боюнча курстан өтүшүбүз керек. Жасалма интеллект да, криптовалюта да дүйнөнүн өнүгүшүнө түп тамырынан бери таасир эте турган маанилүү инновациялык чөйрө” деп белгиледи ал.

Акылбек Жапаров санариптик форумда “Digital Almaty Awards” сыйлыгынын жеңүүчүлөрүн сыйлоо аземине дагы катышты.

КАБЫЛ АЛЫНГАН ЧЕЧИМДЕРДИ КЕЧИКТИРБЕЙ АТКАРУУ МААНИЛҮҮ

Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров Алматы шаарында өткөн Евразиялык өкмөттөр аралык кеңешинин кеңейтилген курамдагы жыйынына катышты. Жыйындын катышуучулары ЕАЭБ алкагында интеграциялык процесстерди андан ары өнүктүрүүгө байланыштуу 11 маселени карашты.

Акылбек Жапаровдун айтымында, Кыргыз Республикасында 2022-жылдын жыйынтыгы боюнча экономикалык өсүш

7 пайызды түзүп, өнөр жай өндүрүшүнүн көлөмү 11,4 пайызга өстү. Салыктык жана бажылык башкарууга жаңы ыкмалардын, анын ичинде санариптик технологияларды колдонуунун аркасында биз салыктык түшүүлөрдү 51 пайызга жана бажы төлөмдөрүн 58,2 пайызга көбөйттүк. Мамлекеттик бюджеттин жалпы салыктык кирешелери 50%дан ашык көбөйдү” деди Министрлер Кабинетинин башчысы. Биз санариптик технологияларды жоопкерчиликтүү, натыйжалуу жана коопсуз колдонууга умтулуубуз

керек деп белгилеп, ЕАЭБ алкагында кабыл алган чечимдердин аткарылышынын кечендеши ишкерлерге тоскоол болоруна токтолду. “Навигациялык пломбалар боюнча өз ара макулдашууга карабастан, үч айдан ашуун убакыттан кийин да пилоттук долбоор ишке киргизилген эмес. Пилоттук долбоор иштей башташы үчүн бул багытта активдүү иш алып баруу зарыл. Мен навигациялык пломбаларды колдонуу өз ара соодада эсепке алынбаган товарлардын бардык тобокелдиктерин жок кылат деп ишенем” деди ал.

КЫРГЫЗДЫН ТУУСУН КӨТӨРГӨНДӨР

Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров 4-февралда 2022-жылдагы жетишкендиктери үчүн спортчуларга мамлекеттик сыйлыктарды салтанаттуу түрдө тапшырды.

Министрлер Кабинетинин Төрагасы Президент Садыр Жапаровдун кайрылуусун окуп,

2022-жылы кыргызстандыктар эл аралык аренада спорттогу чоң ийгиликтерге жетишкендигин белгиледи.

«2022-жыл кыргыз спорту үчүн ийгиликтердин жана жеңиштердин жылы болду десем жаңылышпайм. Мамлекет спорт тармагын колдоого жана каржылоого бардык күч-аракетин жумшады. Биздин сыймыктуу жана

кайраттуу спортчуларыбыздын женишке жетүүдөгү майтарылбас эрки жалпыбыз үчүн бир гана алга умтулууга стимул болуп калды» деди Министрлер Кабинетинин Төрагасы. Ал өз сөзүндө спортчулардын машыктыруучулар курамына өзгөчө басым жасады.

Даярдаган
Бегим ТУРДАЛИЕВА

САРЕСЕП

САЛЫК ТӨЛӨӨ – БУЛ КАРЫЗ ЭМЕС, ПАРЗ

Салык төлөө ар бир ишке жарамдуу жаран үчүн парз. Салыктын эсебинен мамлекеттин казынасы толот. Салыкты төлөөдөн качкандар үчүн мыйзамдарда чара көрүлүүчү беренелер бар. Демек, мамлекеттик казынадагы каражатка жараша элдин айлык акысы төлөнүп, инфратүзүмдөр жакшырып, айтор, калктын жашоо-турмушу жакшырат. Салык төлөө ар бир доордо болуп келген, боло берет. Мындан качып кутулуу мүмкүн эмес. Андан калса, өлкөдөгү 700 миңден ашык пенсионер, 620 миңден ашык социалдык катмар, 100 миңден ашык аярлуу катмар, 2,5 миллиондон ашык бала жана башка тиричиликтин арбайы дал ушул салыкка көз каранды экенин унутпайлы.

Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров салыкты төлөө боюнча катуу талап койду эле, коомчулуктун айрым бөлүгү нааразы пикирин билдире баштады. Бул жерде айта кетүүчү нерсе, мамлекет ишкерлерди, дыйкан-фермерлерди салыктан бошотуп, кыйла жеңилдиктерди берип жатат. Салыктын башка түрүн киргизген жок. Болгону тиешелүү салык төлөнүшү керектиги талап кылынууда. Менимче, салык төлөө маданиятын калыптандырууда Салык кызматы, бажы кызматы жана башка тиешелүү мамлекеттик мекеме-уюмдар элге түшүндүрүү иштерин жүргүзүүдө аксап жатышат.

Туура, калктын да кабатырланганынын жөнү бар. Себеби, төлөнгөн салыктар мамлекеттин кызыкчылыгы үчүн жумшалбай келген учурларын элибиз башынан өткөргөн. Бажы, салык кызматкерлери өзүн көпөс сезип, заңгыраган үйлөрдү куруп, атасын тааныбай калбады беле. ЕАЭБдин алкагындагы чек ара постторун санариптештирүүнү атайын кечиктирип, “миллион” каймана аты барлардын күнү тууган күндөр болгон. Ушунун баарын элибиз көрүп-билип турганы менен карапайым калктын үнүн уккан бийлик болгон эмес. Азыр элибиз отко колун күйгүзгөн адамдай болуп турат. Ошондуктан, калктын ишенимине кириш үчүн түшүндүрүү иштерин жандандыруу керек.

Азыркы бийликтин казынаны толтурууга болгон аракети мурдагы башкаруу бийлигинен башкачараак. Ишкерлер менен өнөктөш катары кызматташууга кызыкдар. Ушундан улам, аларга салык жагынан жеңилдиктерди берип, каржы булактарын көбөйтүүгө далаалат кылып жатышат. Фискалдаштыруунун бардык компоненттерин киргизүү менен бирге соода жүргүзүүдө кассалык-контролдук

машина (ККМ), электрондук эсеп-фактураны, электрондук отчет, патент, маркировкаларды киргизип, адам факторунан арылуу мүмкүнчүлүктөрүн сунуш кылышууда. Ар бир тармакта санариптештирүүгө артыкчылык берүүдө. “Көмүскө” экономикадан арылып, элдин акчасы элге кызмат кылышы керектигин белгилешүүдө. Натыйжа жаман эмес. Расмий маалыматтарга караганда, Мамлекеттик салык кызматы эгемендүү Кыргызстандын 30 жылдык тарыхында алгачкылардан болуп, өткөн жылы 200 млрд сомдон ашык салык төлөмдөрүн чогултуптур. Бул көрсөткүч мурдагы жылдарга салыштырмалуу дээрлик эки эсе көп сумманы түзөт экен.

Бажы, салык кызматында адам факторунан арылуу аракетин колдош керек. Анткени, киреше булактарын көбөйтүүчү ички резервдерди туура пайдалануунун учуру келди. Кыргызстанда ККМдин саны 2,4 эсеге көбөйгөндүгүнө карабастан, мына ушул аппаратты колдонуу боюнча биздин өлкөбүз ЕАЭБдин башка өлкөлөрүнөн дээрлик 4,5 эсе артта калыптыр. Россия, Казакстан, Өзбекстан, Тажикстанда онлайн ККМсиз бир да товар сатылбайт, бир да кызмат көрсөтүлбөйт экен. Бул деле барып-барып калктын салык төлөө маданиятына такалат го, сыягы. Анан дагы бир маанилүү маалымат:

Министрлер Кабинетинин маалыматы боюнча өлкөдө 488 миң салык төлөөчү бар болсо, анын ичинен:

- 480 миңи же 98,4% – чакан ишкердик;
- 2900 же 0,6% – орто бизнесте;
- 4900 же 1% – ири бизнес чөйрөсүндө алектенет экен. Негизи структура туура түзүлгөндөй. Бирок, ким канча салык төлөп жатканына саресеп сала турган болсок, абал таптакыр башкача. Чакан бизнес болгону – 13,3% салык төлөсө, орто бизнестин бюджетке салымы

5,3%ды түзөт экен. Ал эми жалпы салык төлөөчүлөрдүн 1%ын түзгөн ири бизнестин салык төлөмү жалпы салыктын 81,4%ын камсыз кылат экен. Демек, бюджетибизге 5 миңге жетпеген ири бизнестин өкүлдөрү гана салым кошуп келсе, калган орто жана чакан бизнес дээрлик салык төлөбөйт экен да.

Же болбосо дагы бир мисалга токтололу. Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров Антикоррупциялык ишкердик кеңешинде Бакай-Ата районундагы Миң-Булак айылынын мисалында таасын сөз (31.05.2022-ж.) айтты эле. Анда аталган айылда акча жүгүртүүсүнүн көлөмү 16,4 млн сомду түзгөн 9 соода түйүнү бар экен. Ал эми алардын бардык салыгын, патенттерин кошкондо 33 миң сом гана мамлекетке киреше беришиптир. Ал эми мамлекет ушул айылдагы пенсионерлерге, жөлөк пул алуучуларга, мектепке, мамлекеттик жана муниципалдык кызматкердин жана башкалардын айлык акысына жалпысынан орточо 2021-жылга карата 51,8 млн сом каражат жумшаганын билдирген. Мындай мүнөздөмө өлкөнүн бардык айылдарына тиешелүү. Демек, мамлекеттин жараны катары мамлекеттен алганыбызга караганда бергенибиз аз болуп жатпайбы.

Бул жерде элди салык төлөбөйт деп күнөөлөгөндөн алысмын. Мүшкүл иш түшкөндө жабыла көтөрүлүп колдогон калкыбыз ар дайым жардамга даяр экенин бөркүмдөй көрөм. Салык төлөө жаатында элдин мекенчилдик духун көтөрө албаган мамлекеттик машинада күнөө. Болбосо, элибиз төлөгөн салык элге кызмат кыларын түшүнгөн ар бир жараныбыз казынаны толтурууга кайдыгер болмок эмес. Салык – бул ички инвестиция. Мекенге кызмат кылуунун үлгүсүн көрсөтө алчу шыкак, демилге жетишпей тургансыят.

Шекербек КАЛЫКОВ

Көктөгөн көчөттөр

Биоресурстар башкармалыгынын башчысы Бекбатыр БУЗУРМАНОВ:

“Токой аянттарын кеңейтип жатабыз”

Кыргызстанда 2030-жылга чейин 90 миллионго жакын көчөт отургузуу пландалууда. Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министри Динара Кутманованын айтымында, бул көчөттөрдүн 70 миллионго жакыны толук кандуу өсүп кетүүсү болжолдонууда. Эске салсак, учурда өлкөдө Президент Садыр Жапаровдун тапшырмасы менен “Жашыл Мурас” улуттук программасы, ошондой эле “Жашыл Кыргызстан” программасы ишке ашырылууда. Былтыр бул программанын алкагында 8 млн көчөт отургузулган. Биз Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлигинин Биоресурстар башкармалыгынын башчысы Бекбатыр Бузурмановго кайрылып, өнөктүк тууралуу суроо узаттык.

- Бекбатыр Марсович, өткөн жылы өлкөдө “Жашыл Мурас” улуттук программасы башталып, көчөттөр отургузулган. Алардын канчасы көктөп кете алды?

- Былтыр апрель айынан тарта 8 миллиондон ашык көчөт отургузулган. Күздө инвентаризациялоо жүргүзүлүп, көчөттөрдүн 70 пайызы көктөгөндүгүн эсепке алганбыз. Көчөттөрдүн канчасы көктөп кете алгандыгын, жаздын келиши менен дагы бир жолу эсепке алабыз. 2021-жылы 699 гектар жерге көчөт тигилип, токой фондусунун жашыл аянттарын кеңейтүү максатында тапшырмалар берилип, план 104 пайызга аткарылган. Бул жылы да планды ашыгы менен аткарабыз.

- Көчөттөр кайсыл жактан алынат?

- Өзүбүздүн токой чарбаларыбыздан, мамлекеттик жаратылыш парктарынан жана жеке питомниктерден алынган көчөттөрдү отургузуп жатабыз.

- Кандай көчөттөр отургузулууда?

- Басымдуу бөлүгү ийнежалбырактүүлөр, бадалдуу өсүмдүктөр жана мөмөлүү бакдарактар да бар.

- Быйыл канча көчөт отургузуу пландалууда?

- 2023-жылы 8,5 млн, 2024-жылы 9 млн, 2025-жылы 9,5 млн даана көчөт отургузуу пландалган.

- Отургузулган көчөттөрдүн 70 пайызы көктөп, калгандары куурап калгандыгына эмне себеп болууда?

- Жаратылыш шарттарына байланыштуу куурап калды. Былтыр көчөттөрдүн көбү Чүй облусунун аймагына отургузулган. Баары көзөмөл астында болгону менен айрымдары көктөп кете албай куурап калды.

Жаңы автобустар каттамга качан чыгат?

Бишкек шаарында борбор калаанын мэриясына 120 жаңы автобус тапшырылды. Учурда коомчулукту алардын каттамга чыгуу убактысы кызыктырып турган чак. Биз бул суроо менен жергиинин Транспорт жана жол инфраструктурасын өнүктүрүү департаментинин директору Максат Нусувалиевге кайрылдык.

- Максат мырза, жаңы 120 автобустун каттамдары кандай болот?

- Автобустардын кыймыл схемаларын иштеп чыкканбыз. Кээ бирлери маршрутту таксилерди алмаштырса, айрымдары транспорт жетишпеген автобустук каттамдарды толуктайт. Ошондой

эле 2 жаңы маршрут ачылат. Ал каттам шаардын төмөнкү бөлүгүнөн жогору жана түштүктөн батышка карай жүрмөкчү. Жакында схемалар менен тааныштырабыз.

- Каттамга качан чыгат? Так айта аласызбы?

- Иш кагаздар такталып жатат. Бул иштер бүткөндөн кийин эле дароо каттамга чыгарабыз. Жаңы автобустар заманбап, узундугу – 10,5 метр. Эски дизелдик автобустар экологияга терс таасирин тийгизип келген. Андыктан азыркы автобустар жарандарыбызга жагат деген ойдобуз. Ыңгайлуулугу жагынан да бир топ жогору. Автобустарга кепилдик 2 жылга берилген.

Жазгүл КЕНЖЕТАЕВА

ЖЕРГИЛИКТҮҮ МЫКЧЫГЕР

**Чолпон-Ата шаарынын мэри
Жапарбек ОРМОНОВ:**

“Чолпон-Атада 3 миң жаран жер үчүн кезекте турат”

Жергиликтүү деңгээлдеги бу мыкчыгер менен биз телефон аркылуу байланыштык. Ал-абал сурашып. Бир жакшы жери Жапарбек мырза шар жигит. Канчалык капталдан чыга кыжынган тейде суроо берсем да сабырдуу боло жооп узатат. Бул жолку баарлашуубуз да кызык маанайда уланганынан гезит окурмандары үчүн биздин сүйлөшүүбүздү алдыңарга тартуу этип койдум.

- Жапарбек мырза, өлкөдөгү бирден-бир эс алуучу курорттук аймактын жетекчиси катары айтыңызчы, алдыдагы туристтик мезгилге карата даярдык кандай болуп жатат?

- Туура айтасын, биздин Чолпон-Ата калаасы өлкөдөгү бирден-бир туристтик калаа катары алдыдагы сезонго мыкты даярдык менен барыш керек. Быйылкы жылы Президентибиз Садыр Нургожоевичтин демилгеси менен Чолпон-Ата шаарында атайын аянты 16 гектарды түзгөн парк реконструкцияланып, заман талабына шайкештелип жасалып, бүтүүнүн алдында турат. Эс алууга келген туристтер көлүбүзгө түшкөндөн тышкары да салкын жерлерде бак аралап басышы керек да, туурабы? Бул жагынан буюрса эс алуу жайыбыз келген конокторго жакшы шарт түзөт деп ойлойбуз. Мындан тышкары “Чолпон”, “Жеңиш” парктарына да атайын ремонт жасалганы турат. Ошондой эле көл жээгиндеги муниципалдык пляждарды капиталдык оңдоо-түзөөдөн өткөрүп, эс алуучуларга мыкты деңгээлде даяр кылып берели деп жатабыз. Келген коноктор эртели-кеч сейилдеп басып жүрүш үчүн жолдорду ремонттоп, түнкү жарыктарды оңдоп, айтор, жаз, жай мезгилдерине карай даярдыкты кызуу көрүп жаткан учурубуз. Туризм боюнча адистерди тартып, аларды окутуп, келген элди тейлөөнүн сапатын жакшыртуу боюнча конок үйлөрдүн бардыгы менен комплекстүү иштерди аткарып жатабыз. Сөздүн кыскасы, алыс-жакындан келчү меймандардын эс алышы үчүн даярдыкты катуу баштадык.

- Ысык-Көлдө, өзгөчө Чолпон-Атада крим-дүйнөнүн “үлкөндөрү” жашаары белгилүү. Бул жагдайдан алганда ротациянын эпкинни менен сырттан келген кадр катары Чолпон-Атада иштөө сизге оорчулукту жараткан жокпу? Же “отметкадан” өтүңүзбү дегеним...

- Бул жагы кызыктуу суроо го үкөм? Ооба, мен өткөн жылдын август айында ротация менен Чолпон-Ата шаарынын мэригине дайындалгам. Кызматка келген соң сыртта ар кандай күбүр-шыбыр кептер боло берет экен да. Мен Чолпон-Ата калаасынын “эки тизгин, бир чылбырын” колго алгандан тартып эл менен жолугушууларды өткөрүп, колуман келишинче бир топ жумуштарды аткардык. Андай деле терс көрүнүштөр болгон жок. Тескерисинче, жаштар, ошол эле спортсмендер бардыгы мени жакшы кабыл алышып, жетекчи катары эмне маселе көтөрсөк жергиликтүү тургундар колдоп, эл менен чогуу-чаран бир топ иштерди аткарып жатабыз. Чолпон-Ата калаасынан мен болгону колдоону гана сездим. Шаарда мен тээ эзелтен

бери жашап келаткан сымал, көпчүлүк менен камыр-жумур болуп аралашып иштеп жатам.

- Калаанын казынасын канча эсге дейре көбөйтүү планыңызда бар?

- Өткөн жылы шаардык казынанын көлөмүн 87 миллион сомго бекитишкен экен. Жыл соңунда биз бюджеттин аткарылышын 87 миллиондон 122 миллион сомго аткардык. 2023-жылга карата Чолпон-Ата шаардык кеңешинин депутаттары 145 миллион сомго калаанын бюджетин бекитип беришти. Кудай буюрса, бул жагы жакшы көрсөткүч, өнүп-өсүү бар дегендей. Мунун арты менен шаарыбыздын социалдык жактан өнүп-өсүшүнө оң таасирин берип, алыс-жакындан келген эс алуучулар үчүн заманбап шарттар түзүлүп, ишибиз мурдагыдан да жылышып баштаганын мактануу менен айта алам. Муну менен токтолбой, шаардык казынанын көлөмүн дагы да көтөрүү максатында ар кандай каржы булактарды караштырып, издештирип жатабыз.

- Рысбек Акматбаев куруп кеткен Чолпон-Ата олуянын күмбөзүнүн тегерегин жашылдандыруу жагын мэрия көзөмөлгө алганбы? Калаадагы Алыкул Осмоновдун үй-музейине жетекчи катары көз кырыңызды салып жатасызбы?

- Ооба, олуя Чолпон-Атанын күмбөзү бир кездери Рысбек Акматбаев тарабынан курулуп, мындан 3-4 жылы мурун маркумдун ата-энеси тарабынан шаардык муниципалитеттин карамагына өткөрүлүп берилген экен. Андан бери ырас, бир аз каралбай калган экен. Бул жагын моюнга алыш керек! Быйылкы жылы биз шаардык кеңештин депутаттары менен биргеликте чечим кабыл алып, Чолпон-Ата олуя атабыздын күмбөзүнүн тегерек-четин тосуп, жакшынакай жашылдандырып, зыяратка келген конокторго жакшы шарттарды түзүү боюнча иштерди кылуунун үстүндө иштеп жатабыз. Ал эми залкар акын Алыкул Осмоновдун Чолпон-Атадагы үй-музейине шаардык бийлик кол-кабыш кылганга ар убак даярбыз. Тилекке каршы, бул музей Алыкул Осмонов атындагы фонддун

карамагында экен. Фонд аталган музейди Маданият министрлигинин карамагына өткөрүү боюнча сунуш беришкен экен. Эгер сунуш кабыл алынса, анда бул музейди келечекте Маданият министрлиги өз көзөмөлүнө алып, каржылап, материалдык абалына көз кырын салып алышат деген ойдомун.

- Шаардын чок ортосунда турган тарыхый музейди мамлекеттик органдар бири-биринеңерге түртө салат экенсиңер да ээ?

- Андай деле эмес. Биз дагы колдон келген жардамыбызды аябайбыз. Бул жагынан тиешелүү жетекчилер менен сүйлөшүп, кеңешкенге даярбыз.

- Шаардагы тургундарга, өзгөчө жаштарга турак жай куруу көйгөйүн чечүү боюнча планыңыз барбы?

- Турак жай куруу көйгөйү азыр бир гана Чолпон-Ата шаарында эмес, өлкөбүздүн бардык айыл, шаарларында курч көйгөй болсо керек. Азыр биздин шаарда эле 3 миңге жакын жаран турак жай куруу үчүн жер сурап, кезекте турушат. Тилекке каршы, бизде жер маселеси кыйын. Бул жагын жымсалдабай, ачык айткан жакшы. Биздин калаада соңку 10 жылдан ашык убакыттан бери шаардын так ортосунда жайгашкан эски аба майдандын жери боюнча соттошуу жараяны жүрүп келген. Бүгүн Өлкө башчыбыз Садыр Нургожоевичтин сотторго карата туура жүргүзгөн реформасынын натыйжасында 10 жылдап чечилбеген соттук иш жакында 2 айга жетпеген аралыкта чечилип, аба майданга өтүп кеткен жер Министрлер Кабинети тарабынан биздин муниципалдык карамакка өткөрүлүп бергенге аракеттер болуп жатат. Мунун арты менен Өлкө башчыбыз Садыр Нургожоевичтин демилгеси менен ал жерге (35 гектар аянтка) жаңы район түшүп, көп кабаттуу үйлөр мамлекеттик ипотекалык компания аркылуу курулуп, шаарыбыздын тургундарына узак мөөнөткө берилет. Муну менен шаарыбыздагы турак жай көйгөйү чечилип, инфраструктурабыз кеңейип, дагы да өсүш жолуна түшөбүз деген ойдомун.

Калыгул БЕЙШЕКЕЕВ

КАБАРЛАР

Агып кирген суунун көлөмү аз

Кечээ, 6-февралга карата Токтогул суу сактагычындагы суунун көлөмү 9 миллиард 134,63 миллион метр кубга түштү. «Электр станциялары» ишканасынан суу сактагычка агып кирген суунун көлөмү секундасына 179 метр куб болуп жатканын билдиришти. Ошол эле учурда агып чыккан суунун көлөмү жогору болуп, секундасына 649 метр кубду түзүүдө.

Англис тилинин бир айлыгы жарыяланды

Билим берүү жана илим министрлиги бардык билим берүү уюмдарында “Англис тилинин бир айлыгын” жарыялады. Бул өнөктүк окуучулардын англис тилине кызыгуусун жогорулатуу максатында жүргүзүлүүдө. Бир айлыктын алкагында билим берүү мекемелеринде ар түрдүү кызыктыруучу иш-чаралар, сынактар, көргөзмөлөр, жолугушуулар, конференциялар жана англис тилинин дүйнөдөгү орду тууралуу ачык сабактар өткөрүлөт.

Асыл тукум кой-эчкилер эсепке алынууда

Бул тууралуу Ветеринардык кызматтын Малды, малдан алынган азыктарды идентификациялоо жана байкоо жүргүзүү башкармалыгынын башчысы Манас Майканов билдирди. Анын айтымында Кыргызстандын аймагында 64 асыл тукум кой чарбасы бар. Анын ичинен төртөө мамлекеттик болуп эсептелет. Аларда багылып жаткан 37 562 баш кой идентификациядан өттү.

Газдалган сууларды өндүрүү 23,3%га өстү

Өткөн 2022-жылы минералдык жана газдалган сууларды өндүрүү 23,3%га өскөн. Бул тууралуу Улуттук статистика комитетинин маалыматында айтылат. Ал эми алкоголсуз суусундуктарды өндүрүү 2022-жылы, тескерисинче 3,1%га азайып, 157 млн литрди түзгөн.

Сугат суунун баасы көтөрүлбөйт

Бул тууралуу Айыл чарба министрлиги билдирди. Министрликтин алдындагы суу чарба кызматынын маалыматы боюнча дыйкандарга сууну бекитилген тариф менен, башкача айтканда – 5 тыйындан 50-70 тыйынга чейин түз берүүнү пландап жатат.

Кайрадан коронавирус каттала баштады

Кыргызстанда 30-январдан 5-февралга чейинки аралыкта коронавирустун жети жаңы учуру катталып, сасык тумоологондордун саны көбөйдү. Бул тууралуу Оорулардын алдын алуу жана мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык көзөмөл департаментинен билдиришти. Маалыматта февраль айынын биринчи аптасында тумоологондор 6,4 пайызга көп катталганы айтылат. Ал эми коронавируска кабылгандардын бешөөсү ооруканага жаткырылган.

Жазгүл КЕНЖЕТАЕВА

КүнСОБОЛ

"Карт бузулат, сак болгун..."

БҮГҮН БИЗГЕ ЭМНЕ ЖЕТ-ПЕЙТ? Ченемсиз жер алдындагы кен байлыктар, жер үстүндөгү бүтүндөй адамзатты суктандырган жаратылышыбыз, дүбүртү дүйнө жаңырткан төрт түлүк мал, Борбордук Азияда зор потенциалдуу энергоресурс, анан да эң негизгиси, тилин таап сүйлөшсөң үстүндөгү акыркы көйнөгүн чечип берүүгө даяр турган кен пейил Кыргыз Элибиз бар. "Күндүн табы болбосо, өсүп гия чыгабы, элдин камы болбосо, эр азамат чыгабы" демекчи, элдин камын ойлобой туруп мамлекеттик кызматка келүүнүн өзү жаңылыштык экенин бизге отуз жылдык эгемен турмушубуз далилдеди. Тарыхты барактап отуруп өз элине, мамлекетине өмүрүн арнап, ак эмгек кылган улуу инсандарды кезиктирүүгө болот. Франциянын Президенти маркум Шарль Де Голль эң оор күндөрдө элдин арасынан татыктууларды тандап чыгып кызматка койордо, батынып макул болгонун да, жоопкерчиликтен коркуп баш тартканын да, "сени мен кызматка чакырып жаткан жокмун, Франция, бүтүндөй француз эли ишенип жооптуу ишке чакырып жатат" деп дайындачу экен. Бүгүн биздин Республикада мамлекеттик кызматта иштеп жаткандар да мына ошол жоопкерчиликти, бүтүндөй Кыргыз Элинин назарында экенин түшүнүүгө милдеттүү.

ДЕ ГОЛЛЬ ДЕМЕКЧИ, Францияга элүү жыл ак эмгегин арнаган бул улуу инсан өмүрүнүн аягына чейин жеке менчик үйү жок, Франциянын Елисей сарайынын бир бөлмөсүндө убактылуу жашап өткөнүнүн өзү эмне деген үлгү?! Экинчи дүйнөлүк согушта фашисттик Германиянын аскерлеринин соккусунан 1940-жылы май айында кыйроого учурап, капитуляцияга дуушар болуп, өкмөтү мекенин таштап кетүүгө аргасыз болгон Франциянын аскер министринин орунбасары Шарль Де Голль согуштан жабыркаган француз аскерлеринин башын бириктирип, бөтөн элде баш калкалап жүрүп, "Би-Би-Си" радиосу аркылуу Лондондон жалпы француз элине бир нече жолу кайрылуу жасап, өзүнө байланышууга чакырган. Оунан чыкпаган кадамдарына карабай алдыга койгон максатынан кайра тартпай, "Эркин француздар душманга таяныч база катары кызмат кылууга эч качан макул эмес! Биздин бир гана максатыбыз, бир гана амбициябыз бар, ал мекенибизди баскынчылардан бошотуп, эркиндикти дүйнө жүзүнө орнотууга салым кошуу!" деп бозгунда жүргөн француз элинин духун көтөрүп, жыйынтыгында төрт жүз миңден ашуун мекенчил француздардан турган армия курап, талоонго түшкөн Францияны фашисттик баскынчылардан бошотууга жетишкен. Окупанттардын таман алдында талоонго калып, кунарсыз абалда

күн кечирген Елисей талаасынын кучагында миллиондогон француздар 1944-жылы 26-августта деңиздей толкуп, зарыгып күткөн жеңиштин кубанычына мас болуп, жарык маанайда бирин-бири куттуктап, жүрөгү кабынан чыгып кетчүдөй болгон сүйүнүч менен Франциянын жеңишин өзгөчө майрамдашкан. Чачылган француздарды жыйнап, океандын толкунундай айбаттуулук менен мекенин баскынчылардан бошотуп, жеңишке жеткирген генерал Де Голль болгон. Мында эске алчу бир маселе, бүгүнкү биздин өзүбүзгө жараша душмандардай эле, ал кезде Франциянын душманы Германия, Англия... сыяктуу үлкөн мамлекеттер эле.

ОТУЗ ЖЫЛ аралыгында тутка кылып карманар лидер таппай, тескерисинче барды жок кылып, чет элден миллиарддаган доллар карыз алып, аны максаттуу пайдаланбай жеп-ичип, анысы билинип калып алды качып, аркасы камалып отурган төбөлдөр менен күн кечирген караламан эл мамлекеттик бийликке болгон ишеничин жоготуп алып, самандын арасына ийне жоготкондой шыкаалап, сыйпалап ишеничин таппай калган. Бир күндүк напси үчүн, жеке кызыкчылык, же көрпеделиктен көкүрөгүн трайбализмдин сокур сезими уялаган ичимтап пенде баласы көрүп туруп, акты-кара, караны-ак дебей, калыс пикир айтып, жалпы журт ынтымак менен биримдикке келбесе бизде дагы отуз жыл өтсө да өнүгүү болбойт. Журт башчыны тандоо элге берилген. Мамлекеттик деңгээлде иш алып баруу

милдети ошол эл тандаган эл башчыларга жүктөлгөн. Ошондуктан эл башчыны эч жаңылышпай тандашы керек. "Бу келесоо, бирок биздин келесоо" деген ыплас принциптен кайтып, ар бир жаран мекенчилдик позицияны колго алуусу зарыл. Бир кезде КЭРден миллиарддаган доллар карыз алып А. Атамбаев президент кезинде "Датка-Кемин" көмөкчү чордонун курсак эле Борбордук Азиянын Ташкенттеги энергошакекчесинен чыгып, энергетикалык жактан толук көзкарандысыз болуп, электр энергиясын чет мамлекеттерге кымбат баада экспорттоп, өз элибизге бекер бергенге жетишебиз..." деген убадалар берилди эле. Бирок, "Датка-Кемин" көмөкчү чордону курулгандан бери энергетика тармагында олуттуу өзгөрүү болгонун эл байкай элек. Отуз жыл ичинде энергетика тармагына жумшалган жалпы акча каражатынын толук суммасын, кайсы жылы кандай агрегатты жаңылоо үчүн канча каражат бөлүнгөнүн, эмнесин жаңырытып, кай жерине капиталдык түзөтүү киргизгенин бир дагы өкмөт элге ачык айта элек. Бул көрүнүш эл ичинде күмөн жаратууда. Бишкектеги 1-ЖЭБдин модернизациясынан кийин бир аттиштин (кычкачтын) баасы 600 доллар болгону уламышка айлангандан соң караламан эл энергосектордун реформасынан биротоло түнүлгөн.

ДАГЫ ЭЛЕ ошол Шарль Де Голль мисалында, пендечилик француздарда да болгон. Де Голльду Жанна д'Арктын, Наполеон Бонапарттын деңгээлинде

тааныган француздар согуштан кийинки башаламандык капшабы менен жээрий баштаган... "Франциянын тагдыры жеке адамдын тагдырынан жогору турат. Менин принцибиме туура келбеген шартта бийлик талашып отурууга мен макул эмесмин..." деп өз каалоосу менен отставкага кеткенде, аны француздар Парижди таштап кетүүгө аргасыз кылган. Үй-жайсыз, банкта бир сом акча каражаты жок Де Голль өзү туулуп өскөн Коломбого келип жарыбаган полковниктин пенсиясы менен кыйын турмушта күн кечирген. Согуштан кийин бригадний генерал чини берилип, бирок, расмий буйрук менен бекитилбей калган генерал Де Голль турмуш зарылчылыгынан кредит алып, өзүнө тиешелүү кымбат баалуу буюмдарын сатып жашоого аргасыз болгон. Бирок ал келечектен үмүт үзгөн эмес. Ошол таза-лыгы, жупуну жашоосу менен элге жагып, 1958-жылы Франциянын Президенттик шайлоосуна катышып, жеңишке жетишкен. Анын бийликке келиши менен жаңы конституция кабыл алынып, өлкөдө президенттик башкарууну күчтөндүргөн. Он жылдык президенттик башкаруусунда СССР баш болгон көптөгөн үлкөн мамлекеттер менен саясий-экономикалык алаканы бекемдеп, Францияны улуу державалардын катарына кошкон. Ал, "Амбициясы жок эл – жыгачтан жасалган замбиректин огуна барабар" деп, баардык күч элдин колунда, элдин амбициясында экенин баса белгилеген.

КЫРГЫЗ ЭЛИНИН амбициясындай күчтүү амбиция Борбордук Азия мамлекеттеринде кездеше бербейт. Кыргыз Элин жаман айтып, коркутуп башкаруу мүмкүн эмес экенин тарых бир нече ирет далилдеди. Ынтымак менен биримдикте өнүгүү жолуна чыксак, кыргыз эли жетпеген бийиктик болбойт. "Көгүш тоону кыян жууп, көрк бузулат сак болгун! Көсөмдөрүң элди алдап, көч бузулат сак болгун! Салкын тоону кыян жууп, салт бузулат сак болгун! Каада түгөп, ар түгөп, калк бузулат сак болгун! Калыс сөзүн айталбай, карт бузулат сак болгун!..." дегендей, канча ирээт көсөмдөрүбүз элди алдап көчүбүз ооп, бузулду. Жалаң импорт менен жашаганга көнүп бараткан эл, импорттук салт менен жашап, каада-салтыбыз кайда баратканынан кабарыбыз болбой калды. Арсыз жашоого ыктап, калк арасы бүлүндү. Карыларыбыз калыс сөзүн айталбай кошоматчылыкты кесип кылып алганын кадам сайын кезиктирчү болдук. Эң биринчи эки жүздүү, кокту-колот кызыкчылыгынан чыга албаган сокур сезимдүү саясатчы сөрөйлөрдөн тазаланбай туруп, ийгиликтин жолуна чыгуу мүмкүн эмес. Ошондуктан, Президент же Министрлер кабинетинин Төрагасы үчүндөбей, Кыргыз Республикасы үчүн

иштей турган кадрларды тандоо мезгили келди. Мени Президент же Министрлер кабинетинин Төрагасы кызматка койду эмес, Кыргыз Республикасынын эли ишенип ушул жооптуу кызматка дайындады деген түшүнүк менен иштей турган таза кадрларга караламан эл, Кыргыз мамлекети бүгүн муктаж болуп турат. Бизде качып кеткен, камакта жаткан, бошоп чыккан мамчиновниктер үй-жайсыз калып, өзүнө тиешелүү буюм-тайымдарын сатып, катардагы карапайым эл менен бирдей жупуну турмушта жашап калганын уга элекпиз.

КӨЗҮ ӨТӨРДӨН эки жыл мурда Де Голль өз каалоосу менен президенттик кызматынан баш тарткан. Жетимиш тогуз жашында каза болгон Француз лидерин акыркы сапарга узатуу зыйнагында АКШнын президенти Ричард Никсон, "Шарль Де Голль эстелик тургузууга муктаж эмес. Анткени ал өзү монумент. Анын колунан жасалган эмгек – Франция" деп таамай баа берген. Шарль Де Голльдун өмүрүнө 23 жолу кол салуу болуп, бир да жолу жан алгычтар максатына жеткен эмес. Душмандары ондогон террордук актыларды уюштуруп, көзгө атар мергендерди эки жолу жалдап, жок кылууга аракеттенген. Бир жолку кол салууда аялы жаракат алган. Ал өмүрүнө кол салган адамдарга Президенттик укугунан пайдаланып кечирим берип, жазасын жеңилдеткен. Ал өзүн жок кылууга буйрутма берген душмандарынын кылмыш ишин, "өтө пастык" деп баалап, аны аткарууга макул болгондорго "адамга теңелүүгө арзыбайт" деп баа берген. Президент болуп турган 10 жыл аралыгында карапайым эл катары жупуну жашаган. Брондолгон ок өтпөс картежден, үй кызматчысынын эмгегинен баш тарткан, анын жеке менчик үйү болгон эмес. Өмүрүнүн аягына чейин Франциянын Елисей сарайынын бир бөлмөсүндө үй-бүлөөсү менен убактылуу жашап өткөн. Кыргыз Республикасынын президенттери да отуз жыл аралыгында Де Голль таризинде жашап, эмгектенгенде, азыр мындай ойлор айтылып, макалалар жазылмак эмес! Эгерде биздин мамлекеттик кызматкерлер карапайым эл менен катарлаш туруп, кең пейил, кечиримдүү болуп, элден эч айырмасы жок жашаса, анда Кыргыз Эли ал чиновниктерди алаканына салып алпештеп аларында эч күмөн жок. Бири-бирибизден кемчилдик издебей, ынтымак менен келечекке жол алсак, экономикалык жактан өнүккөн өлкөлөрдүн катарына кошуларыбыз алыс эмес. Бүгүн бизге татыктуу кадрлардан турган мамлекеттик кызматкерлер менен карапайым эл бир катарга туруп, бир муштумга бириккен ынтымак гана жетишпей турат. Калганы баары бар.

Бахпурбек АЛЕНОВ

Илим ордосу

Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын
Президенти, корреспондент-мүчөсү Канатбек АБДРАХМАТОВ:

“АКАДЕМИЯНЫН КАДЫР-БАРКЫН АРТТЫРУУ – БАШКЫ МИЛДЕТИМ...”

Кыргыз Улуттук илимдер академиясынын коомдун өнүгүү процессиндеги орду өзгөчө. Учурдагы илимий-техникалык, инновациялык өнүгүү доору илимпоздордун илимий ачылыштарына, жаңычыл идеяларына артыкчылык берип келет. Кыргызстанда илимдер академиясынын ишмердүүлүгүн жактаган, ошол эле учурда терс көз караштарын билдирген ой-пикирлер арбын. Ошондуктан, жакында эле Улуттук илимдер академиясынын Президенти болуп шайланган Абдрахматов Канатбек Ермаковичти сөзгө тартып, коомчулуктун бүйүрүн кызыткан суроолоруна жооп ала алдык.

- Канатбек Ермакович, биринчиден Улуттук илимдер академиясынын президенти болуп шайланышыңыз менен куттуктайбыз! Жетекчилик кызматка келгениңизге деле аз убакыт болду. Академиянын ичиндеги болуп келген көйгөйлөр, ийгиликтер буга чейин эле сизге тааныш болсо керек. Андан калса коомчулукта академиянын ишине “ичи” чыкпагандар дагы жок эмес. Өзүңүздүн көз караш менен тармактын ийгиликтерин арттырам деген ой менен келдиңиз да. Жалпы жонунан алып караганда академияда абал кандай экен? Алгачкы таасирлер тууралуу ой бөлүшсөңүз...

- Куттуктаганыңызга чоң рахмат. Сиздердин дагы ары оор, ары жооптуу ишиңиздерге ийгиликтерди каалаймын. Анан эми чынын айтканда акыркы жылдары Улуттук илимдер академиясынын абалы бир топ эле төмөндөп кеткенин моюнга алышыбыз керек. Аны өзүңөр деле угуп, көрүп, билип жүрөсүңөр. Мисалы, сиз туура белгилегендей, жөнөкөй эле жарандарыбыздан академия туурасында пикирин сурап, алардын көбүнөн, “булар бекерчилер, эч нерсе жасашпайт, Академиктер чоң айлыкты алып отура беришет, институттардын директорлору өзүлөрүнүн имараттарын ижарага берип коюп, байыт экен...” дегендерин угуп жүрөбүз. Айтор, ошондой имиштер көп. Байып кетиптир дегенди деле уга элекмин. Азыр илимий окумуштуунун маянасы 8-12 миң сом. Бүгүнкү күндө Илимдер Академиясындагы институттардын директорлорунун алган айлыгы кечээ эле 10-классты бүтүп, троллейбус айдап жүргөн баланыкынан төмөн. Мына, мисалы, мен орто мектепти, чоң окуу жайды, докторантура, аспирантураны кошкондо жалпы 21 жыл окугам. Ушунча өмүрүмдү билим менен илимге арнап, илимий эмгектеримден баш көтөрбөй иштеп,

илимий жактан зор даражаларга жетиштим. Азыр ушул илимдин куттуу очогу болгон академиянын жетекчиси катары болбогон эле акча алам. Ошондуктан, “Академия болбой калыптыр, окумуштуулардын кереги жок, бизге илимдер зарыл эмес экен. Азыр Кыргызстанды көтөргөнгө башка зарыл нерселер керек” деген туура эмес пикирлерге таптакыр эле негиз жок. Бул пикирлер акылы терең эмес, илим-билимди экинчи орунга койгон, “Билимдүү адам миңди жыгат, билимсиз адам бирди жыгат” деген накыл кептин төркүнүн түшүнбөгөн замандаштарыбызга таандык. Кыргызстандын атуулдары кенедей чагынан билимге умтулуп, билимдүү болушпаса, илимий эмгектер терең изилденип, илимий ачылыштар болуп турбаса, башка өңүттө жараткан ийгиликтерибиз толук кандуу жүзөгө ашпай калат. Эгерде, биздин өлкөдө билимдүү инсандар, илимди өнүктүргөн илимпоздор болбосо анда кантип өнүккөн өлкөнү кура алабыз?!

Дагы мисал айта кетейин. Академияда коомдук илимдер боюнча атайын бөлүм бар. Ошол бөлүмдө иштеген кызматкерлер Манас таануу багытын, ааламдын алп жазуучусу Чыңгыз Айтматовдун чыгармачылыгын, анын чыгармаларындагы ар бир кейипкерлерди изилдешет. Ал эми эртеңки күндө ушул эмгектердин элибиз үчүн ат көтөрө алгыс пайдасы бар эмеспи. Илимпоздор ушуну менен катар эле элибизди инсан катары өнүктөрүүдө зор пайда берген ар кандай изилдөөлөрдү жүргүзүшөт. Илимпоздор биздин элдин аң-сезимин, рухий дүйнөсүн көтөрөлү деген ыйык вазийпаны туу тутуп иштеп жатышат. Биздин мекемемиз өндүрүштүк мекеме болбогондон кийин ар бир аракетибизди андап, ар тараптуу караштырып андан соң ишке ашырабыз. Ошондуктан, Улуттук илимдер академиясынын жетекчиси катары менин

биринчи милдетим – биздин академиянын бүгүнкү күндөгү ролун жогорулатуу, кадыр-баркын арттыруу. Аны кандай жол менен жасайбыз, бул башка маселе.

- Бул жакта жүргүзүлүп жаткан илимий иштер, академияда эмгектенген илимпоздордун даражалары учурдагы дүйнөлүк стандартка туура келеби, дегеле сиздин кулуңузга толобу?

- Эми стандарт боюнча айта турган болсок, эл аралык стандартка бир аз жетишпейбиз. Себеби, эл аралык стандарт бул аябай эле жогору тепкич десек болот. Бул биринчиден. Анан Совет доорунан калган кандидаттар, докторлорубуз бар. Учурда эл аралык деңгээлде илимий жетишкендиктер башкача бааланып калды. Экинчиден, чет өлкөлөрдө, ошол эле өнүккөн Японияда, АКШда, Европада илимге каражаттар абдан көп бөлүнөт. Бизде болсо эми өзүңөр билесинер, илим-билим жааты экинчи орунга калып кетти. Ошого карабастан Кыргызстандын жалпы окумуштуулары ар

бир тармакка басым жасап, алга карай жылыштар арбын болсо экен деген тилектери менен бир топ аракеттерди жасап жатышат. Тилекке каршы, биздин өкмөт илимге көп көңүл бурбай келди. Андан калса, мекемемизде илимий изилдөөлөрдү жүргүзө турган жабдыктарыбыздын эскилиги жеткен. Кээ бир жабдыктарыбыз Совет доорунан калган, ошолор менен арга жок иштеп отурабыз. Өкмөттөн каражат сурай турган болсок, бүгүнкү күндө биринчи кезекте санарип жабдыктары керек. Ал эми заман талабына жооп берген приборлорду, жабдууларды сатып алууга чоң акча талап кылынат. Биздин өкмөт дагы чамасына жараша жардам берип жатат. Илимди көтөрүүнүн бир жолу бар. Ал – мен айткан Япониянын, Англиянын окуу жайлары менен келишим түзүп, алар менен тыгыз иштешүү. Ошол аракеттерибиз биздин деңгээлибизди көтөрөт деп ишенем. Академиядагы илимий-техникалык жабдуулар жалаң гана чет элдик гранттардын эсебинен алынган. Акыркы 30

жылдын ичинде илимий мекемелерге эксперимент жүргүзүү үчүн, өлчөп-ченөөчү заманбап аспаптарды, татаал аппараттарды сатып алуу токтоп калган. Биздин окумуштуулардын илимий жыйынтыктарынын баркы улам артта калып жатышынын негизги себеби да ушундан. Азыркы учурда, дүйнөлүк деңгээлдеги илимий натыйжалар заманбап өлчөп-ченөөчү аспаптардын жардамы менен жүзөгө ашат. Ошондуктан, илимий мекемелердин илимий-техникалык базасын заманбап үлгүлөр менен жабдыбасак, азыркы дүйнөлүк илимдин деңгээлинен өтө артта калышыбыз турган маселе. Мисалы, азыр илим дүйнөсүндө нанотехнологиялар маселеси каралып жатат. Биздин окумуштуулар дагы бул багытта изилдөөлөрдү жүргүзүп келет. Бирок, биздин илимий мекемелерде мындай өлчөмдөгү бөлүкчөлөрдү көрүү үчүн аспаптардын жоктугу ишибизди өркүндөтүүгө мүмкүнчүлүк бербей жаткандыгы өкүндүрөт. Мындай абалдан чыгуу үчүн жок дегенде бир жолу илимий мекемелердин эксперименталдык базасын чыңдоо үчүн каражат бөлүнүүсү зарыл.

- Негизи илимдер академиясында эл аралык уюмдар, окуу жайлар менен кызматташуунун жыйынтыгы кандай болууда?

- Албетте, бул багытта көп ийгиликтер жаралууда. Мындай саамалыктар мурда эле бар болчу. Бирок, академиябыздагы илимий жетишкендиктерди, ийгиликтерди, көп нерселерди жөнөкөй кишилерге айтып жеткире албайбыз да. Бирок, мен айткандай академияда эл аралык алакада бир топ көрүнүктүү жакшы иштер жүрүп жатат.

- Илимдер академиясында акыркы жылдары ишчаралар байма-бай өткөнү байкалууда. Илимий иштер боюнча сыртка чыкканга үлгүрдүңүзбү...

- Жок, чыга элекмин. Бирок, конокторду тосуп жатабыз. Коноктордун аягы үзүлбөйт. Анын үстүнө биздин улутубуздун жүзү, залкар жазуучубуз Чыңгыз Айтматов боюнча форумдар, көптөгөн иш-чаралар болуп жатат. Андан сырткары симпозиумдар болот. Айтор абдан эле активдүү иштер жүрүүдө. Буюрса бул жылы башка мамлекеттерге барып, алар менен келишим түзүп, биздин академия жөнүндө маалымат беребиз деп катуу даярданып жатабыз. Менин иштегениме 1,5 ай болду. Бирок, буюрса алдыга койгон пландарыбыз аябай көп. Ошол пландарыбызды аткарабыз.

- Жамаат менен иштөө кандай болууда, дегеле академиянын эмгек жамааты туурасында айта кетсеңиз?

- Чынын айтканда жамаат көп кырдуу, көп сырдуу десем болот. Академиктерибиз, аксакалдарыбыз бар. Алар менен сүйлөшкөндө сылык сүйлөшүп, маанайына карап сүйлөшпөсөң болбойт. Буларды жөн эле “муну кылыңыз, тигини жасаңыз” деп так кесе айткан жарабайт. Дээрлик басымдуусу 70 жаштан ашып калган аксакалдар. Кары адамдарга билесиз, өзгөчө мамиле керек. Ал биринчиден. Экинчиден, Совет убагынан бери эле өзүнчө иштеген жамаат болгон. Алардын өзүнчө максаттары бар дегендей. Айрым жамаатта жумушка көңүл бурбай, саясатка көп көңүл бурушканы бар. Аларды да түшүнүү керек. Алар менен аралашып, алардын чырын, көйгөйлөрүн чечиш дагы өзүнчө маселе.

Мен өзүм академияда иштегениме 44 жыл болду. Акыркы жылдары Сейсмология институтун жетектеп жүрдүм. Институт шаардын четинде жайгашкандыктан, академиянын ичиндеги иштерге, сөздөргө анча аралашпай келгем. Ошондуктан, чынын айтканда азыр бир аз кыйынчылыктар болууда. Себеби, анын баарын түшүнүш керек. Келгенден кийин өзүмдүн милдетимди аткарып, жамаатты бекемдешим керек. Мен бул жерге капысынан келип калган жокмун. Эң алгач Министрлер кабинетинин төрагасы менен баарлашууга бардым. Менин Эл аралык даражаларга татыктуу илимпоз-окумуштуу экендигим, илим деңгээлимди мерчемдеген индексимдин Кыргызстанда эле

эмес, КМШ мамлекеттеринде дагы жогору экендиги менен Министрлер Кабинетинин төрагасы Акылбек Жапаров карабардар экен. Биздин академиянын академиктеринин, мүчө-корреспонденттеринин илимди баалаган орточо индексери 6 болсо, менин индексим 28 экен. Коомчулуктун берген жогорку баасы, илимге болгон кызыматымдын жогорку баасы менен ушул жооптуу кызматка отурдум.

- Академияда кандай көйгөйлөр бар экен?

- Көйгөй абдан көп. Биринчи эле маселе каржылоо маселеси. Экинчиден, жаштар илимге келбейт экен. Ага ошол эле маянанын аздыгы себеп. Жаштар жакшы эле иштейм деп келишет, айлыкты угуп алып эле кайра жөнөшөт. 7-10 миң сомго азыр бала-чаканы бага албайсың да. Ошондуктан, илимге кызыккан эле бирөө келбесе, иштейм дегендер аз. Жетекчиликтин бирден-бир максаты – жаштарды ишке тартуу. Анын бир жолу Эл аралык фонддор менен иштешүү. Себеби, алардан стипендия алышат. Мисалы, НАТО деген уюм бар. Анын ичинде өзүнчө бир бөлүм окумуштуулар менен тыгыз иштешет. Алардан грант алсаң, жаш окумуштууларга айына 375 евро төлөп берет экен. Бирок, ага жетиш үчүн чоң сынактан өтүү зарыл. Мисалы, сейсмология институтунда иштеп жүргөндө бир долбоорду алганбыз. Менин үч аспирантым 3 жыл ошондой стипендия менен окуп жүрдү. Татыктуу акча-стипендия илимпоздорго чоң жардам берет да. Бирок, биздин академияда андай нерселерге көп катышпайт экен. Себеби, англис тилин билүү шарт, аз да болсо тажырыйба керек. Мен өзүм жөнөкөй окумуштуу катары 30 жылда 21 жолу грант алыптырмын. Бул гранттар мени болочокко карай алга умтулууда чоң

таяныч болду. Өзүңдүн таман акы, мандай териң менен аракеттенбесең мындай каражатка ээ болуу оңой эмес экендигин ошондо эле түшүнгөм. Академиянын деңгээлин көтөрүш үчүн ошондой эл аралык фонддорго катышып, ошол жерден грант алыш керек. Аны оңой деп айта албайм, бирок, жасаса болот. Көптөгөн жылдардын өтүшү менен өзүңдү эл аралык илимий чөйрөлөрдө таанытып жүрүп отуруп, акырындап жете турган ийгиликтер көп. Эл аралык деңгээлде жасаган иштеримди окумуштуулар менен бөлүшүп, аларды үйрөтүп, алга карай жаштарга жол көрсөтүп, дем берүүнү пландарыма киргиздим. Адамдардын колунан келбей турган иштердин жок экендигин аларга далилдеп, мотивация берүү керек.

- Жыл башында академиянын алдындагы ар бир институттун отчетторун уктуңуз. Ошол иштердин натыйжасы купулуңузга толдубу?

- Буюрса жакшы болду. Мындай карап көрсөң бардык эле бөлүмдөр жакшы эле иштеп жатыптыр. Бирок, ошол өзүнүн ишин көрсөтүү, элге таанытуу деген абдан эле төмөн экен. Ошондуктан менин биринчи оюм – институттагы болуп жаткан иштерди элге таанытуу. Ошондо коомчулук биздин академиянын иш-аракеттерине баа берип, жакындан таанышат. Биздин академия тууралуу жагымсыз пикирлерди айтып жүрүшкөн адамдар, уялышып: “Академияда чыныгы илимпоздор, окумуштуулар эмгектенишет турбайбы” деген пикирде болушуп, кадыр-баркыбыз жогорулай баштайт.

Дагы бир айта турган нерсе, Улуттук илимдер академиясынын ишин жандандыруу маселеси, бул анын эл аралык байланыштарын жаңы, азыркы талапка жооп бере турган абалга жеткирүү. Акыркы мезгилде, академиянын айрым окумуштуулары өздөрүнүн жеке байланыштары аркылуу чет өлкөлүк окумуштуулар менен мамиле түзүп, ал эми жалпы байланыштар үзүлүп калган. Мурда түзүлгөн келишимдер формалдуу болуп, эч кандай реалдуу иш жүрбөй келген. Ошондуктан, алыскы өлкөлөр турмак, жакынкы биздин кошуналар менен дагы кызматташуу солгундап калган. Акыркы жылы биздин эл аралык байланыштар кайра жанданып, илимий иштерди алып баруу системалык негизге айланып жатат. Азыркы учурда биздин илимдер академиясы Россия, Казакстан, Өзбекстан, Тажикстан илимдер академиялары менен тыгыз байланыштарды түзүп, илимий кызматкерлерибиздин бирдиктүү долбоорлор менен иш алып баруусуна шарттар түзүлүп жатат. Институттар арасында келишимдер түзүлүп, биргелешкен изилдөөлөр жүрүүдө.

- Маанилүү маегиниз үчүн чоң рахмат. Иштериңизге албан ийгиликтерди каалайбыз!

Раиса ДҮЙШӨНБЕКОВА

Жылдыздын жарыгы

АЛА-ТОО ЭЛИ АК ЖАРКЫН УУЛУН ЭСКЕРДИ

Өткөн жумада Бишкек хореографиялык окуу жайында «кыргыз балетинин ак жылдызы» аталган Чолпонбек Базарбаевди эскерүү кечеси болуп өттү. Жыл сайын Базарбаевдин туулган күнүн утурлай өткөн мындай иш-чаралар залкар инсандарыбыздын өмүр жолун кийинки муундарга таанытууда зор салым кошуп келет. Эскерүү кечеге Маданият, маалымат, спорт жана жаштар саясаты министринин орун басары Союзбек Надырбеков, Эмгек, социалдык

камсыздоо жана миграция министри Кудайберген Базарбаев, Франциянын Кыргызстандагы элчиси Франсуа Делаус, Бишкек хореографиялык окуу жайынын жетекчилиги, окутуучулары жана Базарбаевдин жакындары катышты. Иш-чарада балет чолпонунун кыргыз искусствосундагы өлбөс-өчпөс орду, бараандуу эмгеги, ар бир адамдын жан дүйнөсүн эргиткен адамдык сапаттары тууралуу сөз болду. Аталган окуу жайдын жогорку классынын окуучулары жана

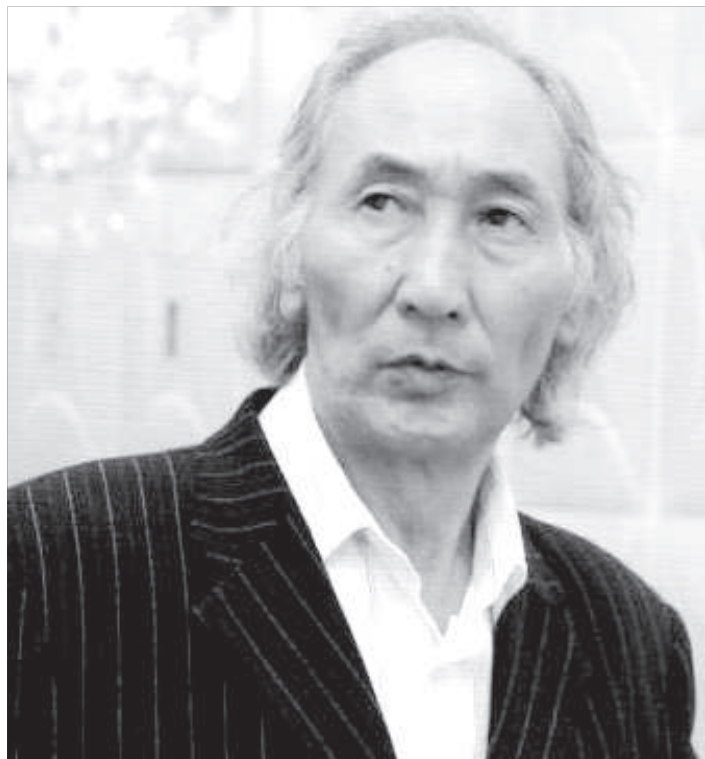
Б.Бейшеналиева атындагы университеттин мугалимдери балет залкарынын өмүр баянын, чыгармачылыгын чагылдырган доклад окушту. Балет өнөрүнүн келечектеги ээлери кеченин катышуучуларына өз өнөрлөрүн тартуулашты. "Кыргыз операсынын атасы Болот Миңжылкыев болсо, балетинин атасы Чолпонбек Базарбаев. Өнөр жолундагы оор мээнетке, түмөн түйшүккө карабай талыкпаган эмгеги, таасын таланты менен кыргыз балетин дүйнө жүзүнө тааныткан

анын зор эмгеги эч качан көз жаздымда калбашы керек", - деди Чолпонбек Базарбаевдин

иниси Кудайберген Базарбаев.

Афина БАКИРОВА

- Абдымамбет мырза, өткөндө Президент баш болгон мамлекет жетекчилигине дин чөйрөсүнө байланыштуу Кайрылуу жасадыңыз эле, ага эмне себеп болду?

- Жазуучулар, акындар, журналисттер илгертен эле элден алып, кайра өз чыгармалары же макалалары аркылуу кайра эле ошол элге берет. Анын сыңарындай ал кайрылууну азыркы учурдагы диний абал боюнча адамдардын бардык жерлерде тынчсыздануу менен айтып жаткан ойпикирлери, сунуш-талаптары топтолуп, Өлкө бийлигине карата жасаган элдин Кайрылуусу катары кабыл алганыбыз оң.

- Сиздин оюңуз боюнча биздеги диний кырдаал канчалык кооптуу жана аны сиз эмнеден көрүп жатасыз?

- Мен эл аралап жүрүп угуп, көрүп, анын негизинде азыркы учурдагы диний кырдаал боюнча жазып келем. Аны окуган айрым динчилдер, "бул динди жакшы билбейт, ошондуктан ушинтип жаза берет" деп ойлошот. Мен кезегинде беш маал жана күндүзгү жана түнкү нафил намаздарын окуп, азан айтып элди намазга жыккан адамдын. Куранды окуп, хадистерге комментарий жасап диний фанат болгом... Бизде 1995-жылдан бери салттуу ислам четке кагылып, Кыргызстандагы мечиттерди, диний жайлардын көбүн чет мамлекеттердеги ар кандай фонддордон, уюмдардан каражат алган радикалдык багыттагы агымдар, секталар ээлеп алды.

Мисалы, бизде жактоочулары аз эмес "Таблиги жамаат" диний уюмун 1927-жылы англичандардын чалгынчысы, подполковник Эдвард Лоуренс Индияда түзүп, кийин штаб-квартирасы Пакистанга көчкөн. Мухаммед САВдын аялы Хадичанын мүрзөсүн талкалап, пайгамбарга шакирттери ант берген зор даракты кыйган Мухаммед ибн Абд-уль-Ваххабдын мураскорлору англичандардын кийгилишүүсү менен 1927-жылы Саудияга ваххабизмди официалдуу дин кылууга жетишкен.

Кыргызстандагы радикал исламчылар чет жактан каражат алып, кубаттуу мамлекеттердин элди бөлүп-жарып, куралсыз эле багындыруучу диний диверсиялык күчтүү куралына айлануусуна жол бербешибиз керек. Чет жерден азыктанган укук коргоочулар болобу же диний лидерлер болобу Кыргызстанда кандайдыр бир маанилүү мамлекеттик маанидеги маселелер болгондо дароо бириге калышып, динчилдери, "дин тутуу эркиндигин" укук коргоочулары болсо "адам укугун, сөз эркиндигин, демократияны" бетке кармашып, бир муштум боло калышкандыгынан бейөкмөтчүлөр менен динчилдердин кожоюну бир экендигин байкоого болот. Алар Казакстандагы январь окуясында кошуналарга армия жибербегиле деп Кайрылуу жасашып, Ак Үйдүн алдына пикетке, митингге чыга калышканын көрдүк. Конституция боюнча Кыргызстандын атынан Президент жана Жогорку

КЕП КЕЛГЕНДЕ

Жазуучу, коомдук ишмер Абдымамбет САРИЕВ:

“БИЗ ДИНИЙ РАДИКАЛДУУ ЭРЕЖЕЛЕРГЕ ЭМЕС, УЛУТТУК САЛТЫБЫЗГА, КОНСТИТУЦИЯГА ЖАНА МЫЙЗАМДАРГА БАШ ИЙИШИБИЗ КЕРЕК”

Кеңеш гана сүйлөөгө укуктуу. Азыр салттуу исламдан четтеген, мыйзамсыз диний топ түзүп уюшкан радикал исламчылар интернет тарамдары, уюлдук телефондор менен өз ара байланышып жатышкандыгы эл арасында айтылууда. Алар бардык аймактарда Кыргыз Республикасынын Конституциясынын башындагы 5-6-абзацындагы; "ата-бабабыздын наркын, салтын сактап, Айкөл Манастын осуяттарына таянып, биримдикте, тынчтыкта жана ынтымакта табият менен таттуу мамиледе жашоону улап: "Кыргыз Республикасынын элинин укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоп;" деген жана 1., 9., 21-беренелерин тоотпой, дин тутуу эркиндигин тастыктаган 34-берени бурмалашып, кыргыздын салтына, Конституцияга жана аракеттеги мыйзамдарга каршы ар кандай акцияларды жасашууда. Мамлекеттик мекеме болгон билим берүү тармагына хиджаб аркылуу чабуул коюшуп, бюджеттен каржыланып, элдин кубанычына ылайык жасалган майрамдык балатыны өрттөтүшүп, өз билгендерин кылып жатышат.

Коңшу өлкөдөгү январь окуясында талап-тоноочулар, талкалоочулар сырттан келген эмес. Алар Пакистан жана башка жактарга давааттын шылтоосу менен барып, жашыруун аскердик даярданган өтүп, ыңгайлуу учурду күтүп турган өз жарандары – "спящий ячейкалар". Азыркы учурда бизде дагы давааттын шылтоосу менен аймактардагы таалим үйлөрү аркылуу аялдарды, жаш балдарды өзүлөрүнө тарткан радикалдуу агымдар жайнап кетти.

- Жергиликтүү мамлекеттик бийлик органдары жалпы жагдайга көз салбай жатабы?

- Радикал исламчылар куранды, шариятты бетине кармап кыргыздын салты менен мыйзамды айткан айыл өкмөтүнүн башчысыбы, акимби, мугалимби,

врачпы, депутатпы, министрби, милициябы ким болсо да "баптиссиңби, калмаксыңбы, теңирчисиңби?" деп дароо ооздорун жаап, бардык жерде өз бийликтерин жүргүзүп, элге кожоюн болууга өтүштү. Алар "мени, мусулман эмес экен дебесин" деп чочулап, сабатсыз молдо эмне десе да ошого макул болуп баш ийген процесс башталып, байкалбаган "спящий ячейкалар" пайда болууда. Радикал исламчы менен момун мусулмандын айырмасын билбегендер эл арасында толтура... Тактап айтканда өлкөбүздө элди сестендирип, кооптондурган эч кимге баш бергиси келбеген динчилдердин көзгө көрүнбөгөн, кагазга жазылбаган бийлиги пайда болуп жатат. Эгерде радикалдык агымдагылар мындан ары ушундай тейде кете берсе алардын банктардагы ж.б. булактардагы эсеп-кысаптарын текшертип, чет мамлекеттерден алган каражаттарын кандай пайдалангандарын тактабаса булар жаш балдарды, аялдарды диний фанатка айландырып, санын көбөйтүп туруп, "мобул талабыбызды аткаргыла! же "эми биз бийликти алышыбыз керек!" деп Ак Үйдүн алдына жайнап чыкса, диний-жарандык чыр-чатак башталса, элдин, мамлекеттин келечегин кандай болот? Диний-жарандык согуштан кийинки Ливиянын, Сириянын, Ирактын, Оогандын кебетесин кийгенден Кудай сактасын. Бул маселе жалаң эле мени эмес, карапайым жалпы элди кооптондуруп турат... Биз тынч, ырыс-ынтымакта салт менен жашап, динчилдердин бийлигине эмес, Конституциябыздагы башкаруу бийлигине, мыйзам чыгаруу бийлигине, аткаруу бийлигине, Сот бийлигине баш ийишибиз керек!

- Сиз дайыма, "динден кыргыздын каада-салтынын эрежелери өйдө" деп келесиз. Мына ушуну кыскача чечмелеп бересизби?

- Мен жалаң эле ислам эмес, дүйнөдөгү диндердин, секталардын, агымдардын тарыхын, пайда болуу себептерин, жаш курактарын, эскирип пайдалануудан чыгып калгандарын жана башкаларды чамамдын жетишинче иликтеп келем. Алардын ичинен азыр бир топ өлкөлөрдүн элдери колдонгон христиан, ислам диндерин алсак, башаты семит элдерине таандык христиан дининин жашы 2020 жылдын тегерегинде болуп, дүйнөгө кандуу крест жортуулу жана миссионердик жол менен тараган. Ал эми кайра эле башы семит элдерине таандык ислам дининин жашы 1500 жылдын тегерегинде болуп, дүйнөгө кандуу ыйык газават жана дервишчилик-миссионердик жол менен тараган. Бул эки динде тең бузулуп жок болууга аз калган, адамдык сапаттан ажырап бараткан өз элдерин тарбиялоонун эң негизги каражаты - тозок менен коркутуу, бейиш менен сыйлоо болуп (Библия менен Куранды окугандар билет) эсептелет. Биз Кыргыз мамлекеттүүлүгүнүн 2200 жылдыгын тарыхый фактыларга таянып белгиледик. Мамлекет түзүп, жазуу-сызууга ээ болгон, түптөлгөн армиясы бар, кыргыз элинин бузулуп кетүүсүнө жол бербеген: "Уят болот, бул жакшы, бул жаман, минтсең убал болот, намыстуу бол, элди-жерди сүй, улууну сыйла, аял затына урмат кыл, меймандос, айкөл, берешен бол, жети ата өтмөйүнчө тууганыңа үйлөнбө, жакшылыкты милдет кылбай жаса..." жана башка миңдеген чектөөлөрү, тыйымдары бар. Мына ушундай эрежелерге ээ болгон, жараткан Кудайдын эркине ылайык жашоотурмуш курганга ылайыкталган, тарбиясы катуу кыргыздын улуттук каада-салты динден өйдөбү же төмөнбү? Бул суроого жалпы эл өзү калыс болсун...

Бегим ТУРДАЛИЕВА

**ТРАНСПОРТ КАРАЖАТТАРЫН ЖАНА АЙДООЧУЛАРДЫ КАТТОО
МАСЕЛЕЛЕРИ БОЮНЧА КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ИЧКИ ИШТЕР МИНИСТРЛИГИ ТАРАБЫНАН КӨРСӨТҮЛҮҮЧҮ
МАМЛЕКЕТТИК КЫЗМАТТАРДЫН АДМИНИСТРАТИВДИК
РЕГЛАМЕНТТЕРИН БЕКИТҮҮ ЖӨНҮНДӨ****КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ИЧКИ ИШТЕР МИНИСТРЛИГИНИН
БУЙРУГУ**

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2021-жылдын 24-декабрындагы №345 «Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын 7-декабрындагы №548 «Кыргыз Республикасында жол кыймылынын коопсуздугун камсыз кылуу боюнча кечиктирилгис чаралар жөнүндө» Жарлыгын ишке ашыруу тууралуу» токтомуна ылайык келтирүү максатында, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 16-декабрындагы №685 «Транспорт каражаттарын жана айдоочулук курамды каттоо маселелери боюнча айрым чечимдерине өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу», Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын 15-сентябрындагы №530 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн айрым ченем жаратуу ыйгарым укуктарын мамлекеттик органдарга жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруучу органдарына өткөрүп берүү жөнүндө» токтомуна ылайык, **буйрук кылам:**

1. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 10-февралындагы №85 токтому менен бекитилген Мамлекеттик органдары, алардын түзүмдүк бөлүктөрү жана ведомстволук мекемелери көрсөтүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн бирдиктүү реестрине (тизмегине) киргизилген Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлиги тарабынан көрсөтүлүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн төмөнкү административдик регламенттери бекитилсин:

- Транспорт каражаттары жана айдоочунун күбөлүктөрү тууралуу маалыматтарды тастыктоо, 1-тиркемеге ылайык;
- Укук белгилөөчү күбөлөндүрүүчү документтерди, мамлекеттик каттоо белгилерин берүү менен автотранспорт каражаттарына менчик укугун каттоо/кайра каттоо, 2-тиркемеге ылайык;
- Транспорт каражаттарын ээликтен ажыратууга чектөөлөрдү коюу (камак, күрөө), 3-тиркемеге ылайык;
- Өзү жүрүүчү технологиялык машиналарды айдоо укугуна тракторист-машинисттин күбөлүгүн берүү, 4-тиркемеге ылайык;
- Укукту күбөлөндүрүүчү документтерди, катталуунун номердик белгилерин берүү менен тракторлорго, трактордук чиркегичтерге, өзү жүрүүчү технологиялык машиналарга, ичинен күйүүчү кыймылдаткычы бар (опурталдуу өндүрүш объектеринде колдонулуучу техникалык түзүлүштөрдөн башка) стационардык технологиялык түзүлүштөргө менчик укугун каттоо (кайра каттоо), 5-тиркемеге ылайык;
- Транспорт каражаттарын башкаруу укугуна айдоочунун күбөлүгүн берүү, 6-тиркемеге ылайык.

2. Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин «Унаа» мамлекеттик мекемеси үч жумушчу күндүн ичинде:

а) ушул буйрукка кол коюлган күндөн тартып анын «Эркин-Тоо» гезитинде жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин расмий сайтында жарыяланышы камсыз кылсын;

б) расмий жарыяланган күндөн тартып, ушул буйруктун эки нускадагы көчүрмөлөрү мамлекеттик жана расмий тилдерде кагаз жана электрондук алып жүрүүчүлөрдө, жарыялоо булагын көрсөтүү менен Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестрине киргизүү үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн;

в) ушул буйрук күчүнө кирген күндөн тартып:

- мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн административдик регламенттерин иштеп чыгуу жана оптималдаштыруу жөнүндө маалыматтарды Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигине жөнөтсүн;
- мамлекеттик жана расмий тилдеринде эки нуска менен буйруктун көчүрмөлөрүн Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясына маалымдоо үчүн жөнөтсүн;

- ушул буйрукту Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин расмий сайтында расмий жарыяланышы камсыз кылсын, ошондой эле мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн бекитилген административдик регламенттерине ылайык мамлекеттик кызмат көрсөтүү боюнча иштерди уюштурсун.

3. Ушул буйруктун аткарылышы үчүн жоопкерчилик Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин «Унаа» мамлекеттик мекемесинин директору Р.Дж. Джокоевге жүктөлсүн.

4. Ушул буйруктун аткарылышын контролдоону өзүмө калтырам.

5. Ушул буйрук расмий жарыяланган күндөн тартып жети күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

6. Буйрук тийиштүүлүгү боюнча жарыялансын.

Министр
милициянын генерал-лейтенанты

У.НИЯЗБЕКОВ

Бишкек ш., 2023-жылдын 2-февралы, №73

Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлиги тарабынан аткарылуучу мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн административдик регламенттерин бекитүү боюнча толук мазмуну менен Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин сайтынан (<https://mvd.gov.kg>) таанышса болот.

ПРИКАЗ

МИНИСТЕРСТВА ВНУТРЕННИХ ДЕЛ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

**ОБ УТВЕРЖДЕНИИ АДМИНИСТРАТИВНЫХ
РЕГЛАМЕНТОВ ГОСУДАРСТВЕННЫХ УСЛУГ,
ПРЕДОСТАВЛЯЕМЫХ МИНИСТЕРСТВОМ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ПО ВОПРОСАМ РЕГИСТРАЦИИ
ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ И ВОДИТЕЛЬСКОГО СОСТАВА**

В целях приведения в соответствие с постановлениями Кабинета Министров Кыргызской Республики «О реализации Указа Президента Кыргызской Республики «О неотложных мерах по обеспечению безопасности дорожного движения в Кыргызской Республике» от 7 декабря 2021 года №548» от 24 декабря 2021 №345, «О внесении изменений в некоторые решения Кабинета Министров Кыргызской Республики по вопросам регистрации транспортных средств и водительского состава» от 16 декабря 2022 года №685, в соответствии с постановлением Правительства Кыргызской Республики «О делегированных отдельных нормотворческих полномочий Правительства Кыргызской Республики ряду государственных органов исполнительной власти» от 15 сентября 2014 года №530, **приказываю:**

1. Утвердить следующие административные регламенты государственных услуг, предоставляемых Министерством внутренних дел Кыргызской Республики, включенных в Единый реестр (перечень) государственных услуг, оказываемых государственными органами, их структурными подразделениями и подведомственными учреждениями, утвержденный постановлением Правительства Кыргызской Республики от 10 февраля 2012 года №85:

- Подтверждение сведений о транспортных средствах и водительских удостоверениях, согласно приложению 1;
- Регистрация/перерегистрация прав собственности на автотранспортные средства, с выдачей правоудостоверяющих документов, государственных регистрационных знаков, согласно приложению 2;
- Наложение ограничений на отчуждение транспортного средства, (арест, залог), согласно приложению 3;
- Выдача удостоверения тракториста-машиниста на право управления самоходными технологическими машинами, согласно приложению 4;
- Регистрация/перерегистрация прав собственности на трактора, тракторные прицепы, самоходные технологические машины, стационарные технологические установки с двигателями внутреннего сгорания (кроме технологических устройств, применяемых на опасных производственных объектах), с выдачей правоудостоверяющих документов, регистрационных номерных знаков, согласно приложению 5;
- Выдача водительского удостоверения на право управления транспортными средствами, согласно приложению 6.

2. Государственному учреждению «Унаа» Министерства внутренних дел Кыргызской Республики в течение трех рабочих дней:

а) со дня подписания настоящего приказа, обеспечить его официальное опубликование в газете «Эркин-Тоо» и на официальном веб-сайте Кабинета Министров Кыргызской Республики;

б) со дня официального опубликования, направить копии настоящего приказа, в двух экземплярах, на государственном и официальном языках, на бумажном и электронном носителях, с указанием источника опубликования, в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики;

в) со дня вступления в силу настоящего приказа:

- направить данные о результатах разработки и оптимизации административных регламентов государственных услуг в Министерство экономики и коммерции Кыргызской Республики;
- направить копии приказа, в двух экземплярах, на государственном и официальном языках, в Администрацию Президента Кыргызской Республики для информации;
- обеспечить официальное опубликование настоящего приказа на официальном сайте Министерства внутренних дел Кыргызской Республики, а также, организовать работу по предоставлению государственных услуг строго в соответствии с утвержденными административными регламентами государственных услуг.

3. Ответственность за надлежащее исполнение требований настоящего приказа возложить на директора Государственного учреждения «Унаа» Министерства внутренних дел Кыргызской Республики Р.Дж. Джокоева.

4. Контроль над исполнением настоящего приказа оставляю за собой.

5. Настоящий приказ вступает в силу по истечении семи дней со дня официального опубликования.

6. Приказ объявить по принадлежности.

Министр
генерал-лейтенант милиции

У.НИЯЗБЕКОВ

г.Бишкек, 2 февраля 2023 года, №73

С полным содержанием административных регламентов государственных услуг, осуществляемых МВД Кыргызской Республики, можно ознакомиться на сайте МВД Кыргызской Республики (<https://mvd.gov.kg>).

ЖОГОЛДУ
УТЕРЯ

Мукамбетов Бактыбек
Кадыровичке тиешелүү жер үлүшүнөн пайдаланууга укук берүүчү күбөлүгү серия ИК-ТП №401649 жоголгондугуна байланыштуу жараксыз деп табылсын.
Н-191

В связи с утерей
свидетельства о государственной регистрации ИП Джарамбетов Алмаз Асанович код ОКПО 29485797, ИНН 21206197600084 считать недействительным.
Н-184

Акматов Мунарбек
Өлмөсбаевичке тиешелүү мамлекеттик акт серия Ч №907970 Баткен коогалаңында күйүп кеткендигине байланыштуу жараксыз деп табылсын.
П/П-134

Тойчиев Ташбалтага
тиешелүү жер үлүшүнөн пайдаланууга укук берүүчү күбөлүгү СА VI №62460 (01.10.1995-жылы берилген) Баткен коогалаңында күйүп кеткендигине байланыштуу жараксыз деп табылсын.
П/П-102

В связи с утерей
свидетельства о государственной регистрации ИП Сыдыкова Джамиля Амангельдиевна код ОКПО 27822405, ИНН 12301198701006 считать недействительным.
Н-195

Өзгөн районунун Заргер
айылынын туруну Курбаналиев Нурмаматка таандык жер үлүшүнүн күбөлүгү №10058 жоголгондугуна байланыштуу жараксыз деп табылсын.
П/П-991

Акматов Өлмөсбай
Кудайбердиевичке тиешелүү мамлекеттик акт серия Ч №929286 Баткен коогалаңында күйүп кеткендигине байланыштуу жараксыз деп табылсын.
П/П-134

Айтемирова Нооруза
таандык жер үлүшүнүн күбөлүгү СА VI №62459 (01.10.1995-жылы берилген) Баткен коогалаңында күйүп кеткендигине байланыштуу жараксыз деп табылсын.
П/П-103

В связи с утерей
свидетельства о государственной регистрации ИП Эсенгулов Мирбек Асейинович код ОКПО 30351197, ИНН 22605197900795 считать недействительным.
Н-194

В связи с утерей
студенческого билета №2150Y11002 на имя Кудайберди кызы Мунары считать недействительным.
Н-185

ЖАҢЫ ТАСМАНЫН БЕТ АЧАРЫ

Кышта келген “Жылкычы Чымчык”

Белгилүү журналист, Жогорку Кеңештин мурдагы депутаты Бегалы Наргозуевдин “Жылкычы чымчык” аттуу көркөм

тасмасынын бет ачар аземи болуп өттү. Бул тасма анын кино-режиссер катары алгачкы жолу тарткан тушоо кесер тасмасы. “Ат айланып келип казыгын

табат” дегендей Бегалы акыры жүрүп бала кездеги, студент кездеги кыялына кайтып келген экен. Ал университетте окуп жүргөн кезинде эле киного кызыкчу. Университетти бүтөр замат гезит-журналдарга, радио-телевидениелерге барбай түз эле “Кыргызфильм” киностудиясына ишке кирген. Он жылга жакын режиссердун жардамчысы, картиналардын директору болуп иштеп жүрдү. Анын кино тартсам деген баёо тилегин капитализмдин катаал шарты чорт үзгөндөй болду. Жаш Бегалы турсун да-сыккан, таанымал киночулар табакта ашын таппай, туш тарапка тарап кетишти. Бегалы замандын күрөө тамырын илгиртпей кармап, бизнеске ара-лашты. Ал бутуна туруп, республикага белгилүү ишкер, андан соң Жогорку Кеңештин депутаты болду. Ошондо да жаш кездеги кино тартсам деген аруу

тилеги жанына тынчтык бербей жүрдү. Бегалы акыры жүрүп бала кыялын ишке ашырды. Анын алгачкы жолу тарткан “Жылкычы чымчык” аттуу кино тасмасынын сценарийин Кубатбек Жусубалиев, Актан Арым Кубат, Марат Сарулу жана Жамбы Жусубалиевалар менен биргеликте жазган. Тасманын режиссеру да, продюсери да өзү. Оператору Хасан Кыдыралиев, композитору Баласагын Мусаев. Бул тасма айылда жашаган тоолук адамдардын жан-дүйнөсүнүн тазалыгы, аруулугу жөнүндө баяндайт. Кышы-жайын аскаларын ак кар баскан улуу тоолордун арасында топоз баккан Баялы абышка менен кемпири Шекер жашайт. Ушул акактай таза табияттын арасында төрөлгөн алардын небереси Алтын жыл сайын күз айында

айылдагы мектепке окуганы келет. Тоонун бир калыптагы, жайбаракат турмушу айылга келгенде бир аз ыкчамыраак өткөндөй сезилет. Алтын мектепти бүтүп чоң шаарга окууга келет. Шаардын бир тыным албаган, учкан куштай зымыраган жашоосу айылдык кызды таң калтырат. Тасманын өзөгүн адам кандай кырдаалга туш келбесин, айылда, же шаарда жашабасын өзүнүн адеп-ахлагын, ыйманын сактап калыш керек деген улуу чакырык түзөт. “Миң уккандан бир көргөн артык” дегендей, жакшысы тасманы барып көрүш керек. Эл аралык эрежелерге ылайык тасма адегенде кароо-сынактарга катышат. Ошондон кийин гана жергиликтүү кинотеатрларда көрсөтүлө баштайт.

Өмүрбек ТИЛЕБАЕВ

ЫР КУРЖУН

“Саламымды жиберип булут менен, Саламыңды тосоюн жамгырлардан”

Акжол Дооронбек уулу 1994-жылы 14-апрелде Бишкек шаарында төрөлгөн. 2015-жылы КРнын Президентине караштуу мамлекеттик башкаруу академиясын бүтүргөн. Ал 2017-жылы Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинен “экономика жана башкаруу” адистиги боюнча магистрдик даражасын алган. Эл аралык “Нурборбор” чыгармачылык академиясынын вице-президенти, Ч. Айтматов атындагы мамлекеттик жаштар сыйлыгынын лауреаты (2019). Азыркы учурда КРнын маданият, маалымат, спорт жана жаштар саясаты министрлигинде эмгектенет. Үй-бүлөлүү. Бир уул, бир кызы бар.

Сагыныч

Дирилдек көңүлдөрдүн кунары суз.
Көргөн күндөр – тирилик көзү талган.
Күн чыгышка тигилип кусалуу-үнсүз,
Таң тособуз экөөбүз эки шаардан.

Сагынчыңды басар деп үмүт менен,
Сагынчымды билдирем жаңы ырлардан.
Саламымды жиберип булут менен,
Саламыңды тосоюн жамгырлардан...

***

Кээде ооба, сен жөнүндө ойлоном,
Көрөм түштөн көздөрүңдү муңайым.
Ал ансайын абийириме соттолом,
Аяп сени сөз баштаса жубайым.

Айып этпе жооп болбосо катыңа,
Жооптун көп пайдасынан зыяны.
Кектеп адеп азап үйбө башыңа,
Керек эмес өксүк-ыйдын убалы.

Үмүт берип, кайра үмүттү күйдүрүп,
Үзүк салган кечир мени суранам.

Себеби ошол, сүйбөй туруп сүйдүрүп,
Сени алам деп ишендирген убадам.

Күйүт-ыйың сезем дайым жамгырдан,
Күн желесин көрсөм жүрөк “зырп” этет.
Айып менде, калп сүйүүгө азгырган,
Анан башка сүйүү тапкан тагдырдан...
Абийир кыйнайт, өз уятым жүдөтөт,
Арыла албас болдум ушул кайгымдан...

Анама

Эсиңдеби,
Алгач мектеп босогосун жан балам
Аптаганы жатат, эх, деп сүйүнүп,
Апакай азем көйнөк кийинип,
Тынч албаган мени колдон жетелеп
баратканда
сөз айтканмын эркелеп:

Апа, апоов,
барбай эле койсоң кантет мен менен?!
- Ии, эмнеге?
- Тээтигинин апакеси чардайган,
Курсактуу экен десе элдер,
Уят эле болом го апа, мындайга

күлөт достор,
Жакпай калам кыздарга...

Ошол күндүн эртеси эле кечинде,
Карындашым төрөлгөнү эсимде.

А бир жолу,
Таңдан кечке ойноп келсем күйүгүп,
– Ме, күчүгүм, азык кыл деп кардыңа,
Сары май, чай, нанды койсоң алдыма.
- Коңшу жеңем ак нан жабат экен деп,
Кара нанды жебей койгом кекеңдеп.

А сен күлүп:
- Эне сүтү дале оозуңдан кете элек,
Сенин көпкө түшүнүгүң жете элек.
Жаратканым ырыскыңдан кем кылбай,
Уулум, сага кең келечек берсе деп,
Башым сылап, өөп койгонсуң чекемден!

Ал учурда жокчулуктун заманы,
Жокту-барды түшүнө элек баламын.

Студентмин,
Сессия бүтүп келсем үйгө калаадан...
Каармандардын арзуусуна түйшөлүп,
Бир күн кечке сериал көрсөң үч бөлүп.

- Балаңдын да сүйүүсүнө тынч алып
түйшөлбөсөң керек апа мынчалык...
Деген элем колуңдагы пульта алып.

Анда сүйүү эс тандырган кез эле,
Өз ордуна түштү ал да тез эле...

II
Менин түптүз кыялыма чыдаган,
Мени ушул турмуш жолго чыңаган.
Түйшүгүмдү түйшүк эмес парз көрүп,
Түндүгүмдүн түз болушун сураган,
апа, сенин мээримиңе курчалып,
апа, сенин тилегиңден күч алып,
жүрөмүн мен,
бүт өмүрү бакыт күткөн
үмүтүңө үмүт болуп уланып.